

VSB Forumdiscussie

Scholing en opleiding vereisen

Scholing en opleiding staan in de bouw en industrie volop in de belangstelling. Dat geldt zeker voor die beroepen die direct of indirect gerelateerd zijn aan het werken op hoogte. Juist voor deze beroepen dient de hoogste prioriteit bij scholing te liggen: scholing van de monteur én de gebruiker. Hoe is het met die scholing en de kwaliteit ervan in de praktijk gesteld? Is de scholing van voldoende hoog niveau of is er ruimte voor verbetering? En waar moet rekening mee worden gehouden wanneer een opleiding wordt gekozen? Deze en andere vragen werden beantwoord tijdens de VSB-forumdiscussie Scholing en opleiding.

Tekst: Martin Franke, Beta Public Relations BV

Wanneer scholing voor het werken op hoogte ter sprake komt, wordt al snel gedacht aan de opleiding van monteurs die steigers, hefsteigers, liften of hangbruginstallaties bouwen. Minder vaak wordt er stilgestaan bij de scholing van gebruikers. En dat terwijl het werken op hoogte juist voor hen een 'noodzakelijk kwaad' is; een discipline waar ze niet voor opgeleid zijn. Daar komt nog eens bij dat er, zeker als het om de montage van stalen steigers gaat, veel onduidelijkheid is over de waarde van certificaten, passjes, en dergelijke. De VSB zet zich op alle mogelijke manieren in om hier zoveel mogelijk duidelijkheid te geven. Op welke wijze zijn de deelnemers aan de forumdiscussie be-

Marcel Koerts: 'Goed opgeleid personeel zorgt voor meer veiligheid en efficiency.'

trokken bij het scholen van monteurs en gebruikers en in welke mate is er afstemming tussen beide? Jan Ockhuizen van Layher: 'Werkgevers hebben een wettelijke verplichting om ervoor te zorgen dat hun werknemers beschikken over de juiste be-

roepsspecifieke opleiding en deskundigheid. Je zou zeggen dat daarmee veel getraind en opgeleid moet worden. Maar het begrip deskundigheid is rekbaar. In sommige gevallen ben je deskundig na het doorlopen van een checklist terwijl in andere situaties de deskundigheid pas wordt verkregen na het volgen van een meerjarige opleiding. Zelf hebben wij als Layher een-daagse cursussen ontwikkeld voor Layher Allround, Blitz en evenementbouw. Een rolsteigerinstructie gebeurt op klantverzoek door onze buitendienst, dikwijls op locatie. Op deze manieren proberen we tegemoet te komen aan vragen uit de markt.'

Opleiding op maat

Opleiding en scholing zijn niet voor ieder arbeidsmiddel hetzelfde. Dat merkt ook Koen Geuens van Alimak Hek: 'Bij onze hefsteigers is de gebruiker tegelijkertijd de bediener. Dat kan alleen als die daarvoor getraind is. Die training bestaat uit een bedieningsinstructie en het doorlopen van de belangrijkste controlepunten.' Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB vult aan: 'Het is daarom goed om vooraf vast te leggen waar het over gaat. Een gebruiker of bediener kan per arbeidsmiddel verschillen. En ieder arbeidsmiddel wordt anders of meer of min-

der intensief gebruikt. Neem alleen de steiger: er zijn maar liefst 34 verschillende beroepsgroepen die de steiger gebruiken. Daar komt nog eens bij dat opleiden en trainen twee begrippen zijn die vaak door elkaar worden gehaald. Er is een behoorlijk verschil: opleiden leidt tot een diploma; trai-

Koen Geuens: 'Zwaar werk op hoogte is alleen te doen als je goed getraind bent.'

nen tot een certificaat. Daartussen bevindt zich echter een groot grijs gebied.' Arnoud Gerritsen van Mol Verhuur: 'De gebruiker van een bouwlift brengt alleen goederen op en neer en mag in principe niets anders doen dan dat. Eventuele wijzigingen aan de bouwlift moeten door een opgeleide monteur worden doorgevoerd. Momenteel wordt hard gewerkt aan het definiëren van de eindtermen voor een opleiding die door Opleidingsbedrijf VSB zal worden verzorgd. Delen van de kennis die aan monteurs wordt overgedragen, wordt ook behandeld in trainingen van gebruikers; een goede mogelijkheid om een beter bewustzijn van veiligheid bij te brengen.' Hans Aarse van IPAF,

Arnoud Gerritsen: 'Wie 's avonds weer gezond thuis wil komen, móet overdag veilig werken. Dat vergt training en opleiding.'

gespecialiseerd in opleidingen voor hoogwerkers, verklaart de manier waarop cur-

sussen voor hoogwerkers worden ingevuld: 'Bij een hoogwerker is de gebruiker ook vaak de bediener. Daar zijn verschillende cursussen voor. Waar wij steeds vaker onze aandacht op richten is het management. Wij willen ook de leidinggevenden bewust maken van hun rol als het om het veilig werken met en bedienen van hoogwerkers gaat. Daar hebben we een speciale cursus voor ontwikkeld. Tijdens deze cursus wordt onder meer antwoord gegeven op vragen zoals 'is het juiste arbeidsmiddel gekozen?' en 'is de keuze van de machine terecht?'

Betrokken en bewust

Scholing en opleiding hebben alles te maken met veiligheid; een onderwerp waar de branche van nature nadrukkelijk bij betrokken is en bewustzijn van alle betrokken partijen vergt. In hoeverre zijn de deelnemers aan de forumdiscussie betrokken bij scholing en de keuze daarvoor? Marcel Koerts: 'Als Opleidingsbedrijf VSB zijn wij onlosmakelijk verbonden met de opleidingen (1e) Monteur Steigerbouw en de leerbedrijven die daarbij betrokken zijn. De keuze voor zo'n opleiding wordt door de werknemer of het bedrijf zelf gemaakt. Wat ons betreft kan dat niet breed genoeg zijn: steigerbouw is een specialisme en een kleine aannemer zou er goed aan doen, wanneer hij één van zijn metselaars aanmeldt voor een cursus waarmee minimaal een steigerpas met persoonscertificering wordt behaald. Die situatie doet zich alleen niet vaak voor.'

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt onder meer via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over scholing en opleiding waren Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB (Rotterdam), Matthijs Pitlo van Yelloo (Zwolle), Koen Geuens van Alimak Hek (Middelbeers), Jan Ockhuizen van Layher (Raamsdonkveer), Hans Aarse van IPAF ('s Gravendeel) en Arnoud Gerritsen van Mol Verhuur (Dordrecht).

betrokkenheid en bewustzijn

Hij vervolgt: 'Opleidingsbedrijf VSB heeft natuurlijk wel alles te maken met de nieuwe scholingsstructuur die vanaf 1 juli 2013 geldt. Doel daarvan is om te komen tot een omgeving waarin wordt gewerkt met gekwalificeerd personeel. Als het om steigerbouw gaat, kan dat gekwalificeerde personeel uitstekend via ons worden verzorgd. En tot op zekere hoogte kunnen wij voor andere 'takken van sport' de trainingen en cursussen verzorgen. Zo zijn we inmiddels betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe cursussen voor de secties betonbekisting- en hoogwerkbetrijven van de VSB en wordt nadrukkelijk ook de

Matthijs Pitlo: 'Helaas sneuvelen opleidingen vaak in de bezuinigingsrace binnen bedrijven.'

deur opgehouden naar andere branches en individuele bedrijven. Centraal daarbij staat steeds: professionalisering van het veilig werken op hoogte.'

Kennis aantoonbaar maken

Waar persoonscertificering ook gereguleerd wordt voor de steigerbouw, wordt dit al geruime tijd toegepast voor hangbruginstallaties. Matthijs Pitlo: 'Voor hangbruginstallaties geeft STE trainingen en instructies die veelal worden afgerond met persoonscertificering. Het examen wordt afgenomen door een onafhankelijk examen bureau wat onder toezicht staat van D.N.V.' Daarnaast geeft Matthijs Pitlo zelf al meer dan 25 jaar hangbrug- en rolsteigerpresentaties op locatie. 'De presentatie kan bestaan uit een theorie- met een praktijkgedeelte. Deelnemers ontvangen na afloop een bewijs van deelname. De mogelijkheid bestaat dat deze presentaties met praktijkgedeelte ook worden afgesloten met een toets. Het is echter geen 'rijbewijs' voor hangbruginstallaties en rolsteigers en daarmee blijft het een beetje een grijs gebied.'

Dat grijze gebied zou zich ook kunnen voordoen tussen leveranciers en verhuurders van arbeidsmiddelen. Is er inderdaad een verschil in de opleiding en scholing die door deze groepen worden verzorgd? Koen Geuens: 'Als verhuurbedrijf moet je aantoonbaar kunnen maken dat je instructies hebt gegeven. Bij hefsteigers is de bediener tegelijkertijd de gebruiker. Deze moet dan ook instructies hebben gekregen en hiervoor hebben gete-

Jan Ockhuizen: 'Wettelijk vereiste deskundigheid rekbaar begrip.'

kend. Dat wil echter niet zeggen dat ze het ook hebben begrepen.' Hans Aarse vult aan voor de hoogwerkers: 'Volgens de Arbowet moeten gebruikers van hoogwerkers een adequate bedieningsinstructie hebben gekregen. Dat is echter veelal niet voldoende. Je zult een kwalitatief goede cursus moeten geven. Daar is onze managementtraining ook voor bedoeld: managers ervan be-

wust maken dat scholing belangrijk is. Als IPAF bieden wij daarbij als voordeel dat onze cursussen overal hetzelfde zijn en wereldwijd worden geaccepteerd. In Amerika zijn we nu zelfs al bezig met e-learning. De theorie wordt daarbij via internet bijgebracht maar tijdens de examendag wordt zowel de praktijk als de theorie 'live' getoetst.'

Vrijwillig of verplicht?

Van levensbelang of noodzakelijk kwaad? Die vraag blijft toch vaak hangen als het om scholing gaat. Het feit dat het management daar tijdens trainingen op moet worden gewezen, is al veelzeggend. Blijft er rondom scholing en opleiding niet te vaak een zweem van vrijwilligheid hangen? 'Dat denk ik niet', aldus Koen Geuens. 'Als er in de dagelijkse praktijk iets misgaat, dan loop je als werkgever het risico dat de jurist op de stoep staat om te vragen of de trainingen wel goed verzorgd waren. Dat betekent ook dat je vóóraf goed moet nadenken over competenties en eindtermen van opleidingen. Als die goed zijn en het examen is daarvan afgeleid, dan kun je ervan uitgaan dat de opleiding

Hans Aarse: 'Management bewust maken van verantwoordelijkheid voor goede opleiding.'

goed is. Dat staat los van de vraag hoe die opleiding heeft plaatsgevonden.' Ook Hans Aarse kan zich niet vinden in vrijwilligheid: 'Cursussen zijn een verplichting voor iedereen die zijn mensen veilig wil laten werken. Het gaat niet om cursusinkomsten maar om de veiligheid van mensen: gebruikers, bedieners en monteurs.'

Zijn opleiden en examineren daarmee gescheiden trajecten of onlosmakelijk met elkaar verbonden? Marcel Koerts: 'Het komt vaak voor dat beide activiteiten worden gecombineerd. Dat is te vergelijken met een slager die zijn eigen vlees keurt: we moeten dat zoveel mogelijk uitbannen; de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid zijn daarmee in het geding. Vergeet niet dat de monteur van een steiger de verantwoordelijkheid draagt voor de 34 beroepsgroepen die op zijn steiger gaan werken. Daar kan je niet losbollig mee opgaan. Examineren moet daarom absoluut onafhankelijk zijn en blijven.' Koen Geuens: 'Je kunt het vergelijken met autorijles: je leert het van een instructeur en wordt vervolgens getest door een examinator.'

Branche wijst de weg

Voor bouwliften is het volgens Arnoud Geritsen minder goed geregeld. 'Vanuit de

VSB zijn we dat nu beter aan het structureren. Er worden eindtermen gedefinieerd en een examenstructuur vastgelegd. Vanuit de markt is daar veel vraag naar. Waar we bij de ontwikkeling van de cursus tegenaanlopen, is het ontbreken van standaardisatie bij liften. Dat betekent dat de eindtermen voor de opleiding zoveel mogelijk machine-onafhankelijk zijn samengesteld. Daarnaast is er vraag naar praktische hands-on informatie. Vroeger plaatsten onze monteurs de bouwlift en gaven vervolgens een korte instructie. Tegenwoordig wordt er naast gekwalificeerde trainingen door de aannemer expliciet gevraagd om een toolboxmeeting. Dat komt niet alleen de veiligheid van de gebruiker ten goede. De leverancier weet zich op deze manier ook verzekerd van gebruikers die zorgvuldiger met zijn materiaal omgaan. Dat is voor beide partijen gunstig.'

Koen Geuens: 'Met de komst van dergelijke opleidingen bewijst de branche dat zij uitstekend in staat is om opleidingen vorm en inhoud te geven. De VSB is geen commerciële partij en heeft dan ook geen financieel voordeel bij cursussen. Sterker nog: als branche wil je ten koste van alles negatieve publiciteit voorkomen.

Er is de branche dan ook alles aan gelegen om hoogwaardige trainingen en cursussen te ontwikkelen. Bovendien gaan de faalkosten met goed getraind personeel naar beneden. Daar profiteren de bedrijven dus zelf ook van.' Marcel Koerts vult aan: 'De industrie bewijst dat ze uitstekend in staat is om antwoord te geven op de vragen uit de markt. Het gemeenschappelijk belang: het kaf van het koren scheiden.'

Nieuwe scholingsstructuur

Dat de branche een grote rol speelt bij scholing en opleiding bewijst de VSB met een breed scala aan initiatieven: symposia, checklists, demonstraties en toolboxmeetings, richtlijnen, een roadshow - allemaal initiatieven om het kennisniveau van monteurs, gebruikers en bedieners te verhogen. Dezelfde drijfveer geldt ook voor de nieuwe scholingsstructuur voor steigerbouw. Marcel Koerts hierover: 'In de nieuwe structuur zijn de bevoegdheden beter gedefinieerd en wordt het huidige passensysteem vervangen door een systeem met persoonscertificering. Daarmee worden ook de huidige cursussen wat verzwakt en wordt er nadrukkelijker gekeken naar de opleiding van buitenlandse werknemers.'

'Als Opleidingsbedrijf VSB richtte de aandacht zich vanaf de oprichting primair op steigers. De steiger neemt nog steeds een prominente plaats in, maar er zijn meer arbeidsmiddelen waarmee op hoogte wordt gewerkt. Steeds vaker vraagt de branche ons om ook daarvoor een opleiding, cursus of training te bieden. Daarmee verbreedt ons werkterrein zich over de vakgebieden van de VSB.'

Erkenning van specialisme

Tijdens de Bouwbeurs 2013 kondigde de VSB een nieuwe scholingsstructuur aan. Met het initiatief moet meer duidelijkheid voor alle partijen worden gecreëerd als het om scholing voor de steigerbouw gaat. Dat geldt niet alleen voor klanten die nu beter zicht hebben op de vraag wie wel en wie niet voldoet. Maar ook voor steigermontagebedrijven, voor wie de keuze voor een opleider wordt vergemakkelijkt. Dat inzicht en die helderheid draagt bij aan verdere verbetering van de vakbekwaamheid van steigermonteurs en daarmee aan de kwaliteit en veiligheid in de branche. De nieuwe scholingsstructuur is dan ook een nog duidelijkere erkenning van het specialisme steigermonteur. De disciplines steigerbouwer A en B worden, zonodig met bijscholing, geüpgradet naar Monteur en 1e Monteur.

De nieuwe scholingsstructuur is van toepassing op iedereen die steigers monteert en wordt geborgd in de Richtlijn Steigers. De structuur is sinds de presentatie tijdens de Bouwbeurs van kracht en geldt uiterlijk 1 januari 2017 voor iedereen. Binnen de scholingsstructuur kan een door de overheid en de branche erkend diploma op MBO-niveau worden behaald of een door de branche erkend branchecertificaat onder persoonscertificering. Om dit te behalen biedt Opleidingsbedrijf VSB leer/werktrajecten aan. Daarnaast kunnen theoretische en praktische trainingen en cursussen worden gevolgd die worden afgesloten met een gecertificeerd examen. Daarnaast biedt de nieuwe scholingsstructuur een traject waarmee verworven competenties kunnen worden erkend (EVC). Tijdens dit traject worden de opgedane kennis, vaardigheden en ervaring (vakbekwaamheid) aangetoond en formeel vastgelegd in een portfolio, waarmee de vakbekwaamheid kan worden beoordeeld en erkend. Met de EVC kunnen monteurs steigerbouw worden gekwalificeerd en kunnen eventueel ontbrekende vakbekwaamheden worden vastgesteld en gekoppeld aan een scholingsadvies. Voor de overgangperiode van 2013 tot 1 januari 2017 is speciaal een versnelde EVC-procedure ontwikkeld, waarmee monteurs over de branche-erkende certificaten kunnen beschikken.